VALTAKUNNALLINEN TYÖPAJAYHDISTYS
oikeus tekemällä oppimiseen

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry
toiminnanjohtaja Mari Ahonen-Walker
asiantuntija Reetta Pietikäinen

30.4.2018
HE 35/2018 vp

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle: HE 35/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. **Yhdistys tarkastelee lausunnossaan esitystä erityisesti työpajatoiminnan ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien ja monialaisia palveluita tarvitsevien työnhakija-asiakkaiden kannalta.** TPY nostaa lausunnossaan esiin palveluiden järjestämisen ja tuottamisen muutosten vaikutukset työpajojen toimintaedellytyksiin ja niiden tarjoamiin palveluihin.

Yhdistyksen keskeiset huomiot lausunnossa ovat:

- **Esityksen vaikutukset työpajatoimintaan ja heikossa työmarkkina-asemassa oleviin ovat kriittisiä.** Esityksen mukaiset rakenteet ja rahoituslogiikka eivät tue heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Siinä ei huomioida riittävästi työpajatoiminnan kaltaisia maakuntien ja kuntien yhdyspinnoille asemoituvien palvelujen toimintaedellytyksiä. Esityksen mukaan kunnat tai niiden sidosyksiköt eivät voi toimia kasvupalvelujen tuottajina, ja käytännössä vain pieni osa työpajoista pystyisi tuottamaan kasvupalveluja. Merkittävä osa työpajojen potentiaalisesta asiakaskunnasta ollaan jättämässä palvelujen ulkopuolelle.
- **Yleiskatteellisen rahoituksen riittävyys työllisyydenhoitoon näyttäytyy epävarmana. Myöskään kasvupalvelurahoituksen jakokriteerit eivät ole tarkoituksenmukaisia**. Maakunnille pitää asettaa vahvemmat kannusteet työllisyydenhoidon ja aktiivisen työvoimapolitiikan toteuttamiseen.
- **Esityksessä järjestäjän ja tuottajan tehtävät ovat sekoittuneet, ja kasvupalveluiden järjestämisvastuuta ja viranomaisvastuuta ollaan siirtämässä yksityisille toimijoille.** Erityisesti palvelutarpeen arviointi ja palveluohjaus tulee olla järjestäjän tehtävänä, muutoin vaarannetaan asiakaslähtöisyys ja kustannustehokkuus.
- **Markkinoiden toimimattomuuteen liittyy haasteita, jotka eivät tue uudistuksen onnistumista.** Toimivia markkinoita tuskin syntyy kaikille alueille ja kaikkiin palveluihin, etenkään vaikeasti työllistettävien ja monialaista tukea tarvitsevien palveluihin. Riskinä on tuotannon keskittyminen muutamalle valtakunnalliselle palveluntuottajalle, mikä ei ole kustannustehokasta eikä lisää palveluissa tarvittavaa paikallistuntemusta.
- **Palveluiden yhteensovittaminen on haasteellista esityksen mukaisessa monituottajamallissa**, jossa monet palveluntuottajat vastaavat sekä palvelun järjestäjälle kuuluvista tehtävistä että palveluprosessin eri palveluista. TPY on huolissaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien ja monialaista tukea tarvitsevien palveluketjujen toimivuudesta. Palvelukokonaisuuksien koordinointiin tarvitaan vahvat resurssit.
- **Maakunnilla tulee olla oikeus siirtää kasvupalvelujen järjestämisvastuuta kunnille**. Kuntien ja niiden sidosyksiköiden palveluntuotanto on **tarkoituksenmukaista etenkin heikossa työmarkkina-asemassa olevien ja monialaisia palveluita tarvitsevien kohderyhmien osalta**. Jos kunnilla säilyy vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta, tulee niillä olla myös mahdollisuus kasvupalvelujen tuottamiseen.
- **Heikossa työmarkkina-asemassa olevien valinnanvapauden toteutuminen on haasteellista.** Vaikeassa elämäntilanteessa olevilla ei aina ole resursseja arvioida omaa palveluntarvettaan ja toteuttaa aidosti valinnanvapauttaan. Oman elämäntilanteen kartoittamiseen ja palvelutarpeen arviointiin sekä valinnanvapauden toteuttamiseen tulee olla saatavilla henkilökohtaista ja kasvokkaista tukea ja ohjausta.
- **Pääosin digitaalisina toteutettavat kasvupalvelut eivät vastaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien ja monialaisia palveluja tarvitsevien tarpeisiin saada kasvokkaista tukea työllistymiseensä**. Tämä tulee pudottamaan vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Aidosti monikanavaisen palvelun on taattava riittävät käyntiasiointimahdollisuudet.

Vaikutukset työpajatoimintaan ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien palveluihin kriittisiä

Esityksessä todetaan, että maakunnan tulee huolehtia siitä, että kasvupalveluilla tuetaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Esityksessä todetaan myös, että maakunnan tulisi varmistaa niiden henkilöiden työllistymistä edistävät palvelut, jotka ovat heikossa työmarkkina-asemassa tai joilla on monialaisen palvelun tarve. TPY pitää näitä kirjauksia hyvinä, mutta epäilee **riittävätkö nämä kirjaukset takaamaan tarvittavat palvelut monialaista tukea tarvitseville ja haasteellisimmassa asemassa oleville.** TPY katsoo, **etteivät esityksen mukaiset rakenteet ja toimintalogiikka tue heikossa työmarkkina-asemassa olevien moninaisiin tarpeisiin vastaamista.**

Esityksessä ei ole arvioitu eikä esitys **huomioi riittävästi työpajatoiminnan kaltaisia kuntien ja maakuntien yhdyspinnoille asemoituvien palvelujen toimintaedellytyksiä** eikä sitä, miten ohjautuminen ja monialainen yhteistyö palvelun aikana esitetyillä toimintaehdoilla tulevat toteutumaan. Sen lisäksi, että työpajat tarjoavat palveluja heikossa työmarkkina-asemassa oleville, niillä on merkittävä rooli **palvelujen yhteensovittamisessa kunnan ja maakunnan yhdyspinnalla sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, joka on kuntien ja maakuntien yhteinen tehtävä.**

Kasvupalvelu-uudistukseen kuuluva **yleiskatteellinen rahoitusrakenne voi johtaa siihen, ettei heikossa työmarkkina-asemassa olevien palveluihin ole jatkossa saatavilla riittävästi rahoitusta ja työttömien saamat palvelut eriytyvät** sen mukaan, missä maakunnassa he sattuvat asumaan. Kasvupalveluiden avaaminen kilpailulle tulee suosimaan suuria palveluntuottajia, ja markkinat tulevat keskittymään ensin joillekin kotimaisille, ja tulevaisuudessa edelleen ylikansallisille konsulttiyrityksille. **Suuruuden logiikka ei mahdollista kolmannen sektorin toimijoiden palveluntuotantoa, vaikka yhdistykset ja säätiöt onkin periaatteellisesti huomioitu** palveluntuottajina.

Esitys ei mahdollista lainkaan kuntien tai niiden sidosyksiköiden toimimista kasvupalvelujen palveluntuottajina. Työpajoista kuitenkin n. 61 % on kunnallisia organisaatioita. Noin 10 % työpajoista on **säätiöpohjaisia, ja niistä merkittävä osa määrittyy kuntien sidosyksiköiksi**. Yhdistyspohjaisia työpajoista on n. 26 %, ja vain osalla niistä on mahdollisuus toimia markkinaehtoisesti. **Käytännössä siis vain pieni osa 260 toiminnassa olevasta työpajasta pystyisi toimimaan kasvupalvelujen palveluntuottajina.** Esityksen mukaan kunnalliset ja kuntien sidosyksiköiksi määriteltävät säätiöpohjaiset työpajat pystyisivät tuottamaan maakuntiin siirtyviä palveluja **ainoastaan yhtiöittämisen kautta**. Esityksessä esille nostettu allianssimalli ei myöskään ole ratkaisu työpajapalveluiden tarkoituksenmukaiseen toteuttamiseen, sillä **maakunta ei allianssissakaan voi hankkia näitä palveluja kunnalta tai sen sidosyksiköltä muutoin kuin markkinapuutetilanteessa**. **Esityksen tulisi mahdollistaa**, että **maakunta voi siirtää kunnille ja niiden sidosyksiköille järjestämisvastuuta heikossa työmarkkina-asemassa olevien palveluista**.

Kasvupalvelurahoitus: vahvemmat kannusteet työllisyydenhoitoon

Kasvupalvelut ovat harkinnanvaraisia, eikä palvelujen käyttäjillä ole subjektiivista oikeutta niihin. Tämä on ollut tilanne myös TE-palveluissa. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen myötä maakunnilla olisi kuitenkin huomattavan laaja harkintavalta palvelujen volyymien, painotusten ja sisältöjen suhteen. Esityksen mukaan **palveluille ei aseteta minimitasoja eikä palvelun riittävyydelle kriteerejä**. On hyvä, että alueelliset tarpeet pystytään joustavasti huomioimaan, mutta maakunnat eroavat merkittävästi toisistaan väestörakenteen ja työmarkkinatilanteen sekä palveluntuottajien ja julkisen palvelujärjestelmän osalta. Olennaisempaa kuitenkin on, että näin **väljä sääntely tuottaa merkittäviä alueellisia eroja palvelurakenteeseen. Tämä lisää alueellista eriarvoisuutta. Tarpeisiin vastaavien palvelujen yhdenvertainen riittävyys ja saavutettavuus tulisi taata vahvemmalla sääntelyllä.**

Esityksen mukaan kasvupalveluihin liittyvä rahoitus on yleiskatteellista, ja se jaettaisiin maakunnille kasvupalvelun jakokriteerien perusteella osana maakuntien valtionosuutta. Jakokriteereinä ja niiden painoarvoina olisivat työttömät työnhakijat (60 %), työttömyysaste (15 %) ja yritysten toimipaikat (25 %). Maakunta käyttää yleiskatteellista rahoitusta päättämällään tavalla, eivätkä kriteerit sido talousresurssien ohjausta. TPY on huolissaan, **miten yleiskatteellista rahoitusta riittää työllisyydenhoitoon,** kun maakuntien on rahoitettava lakisääteiset sote-palvelunsa

samoista resursseista. Lisäksi **TPY pitää esitettyjä jakokriteerejä huonoina**. Periaate, jossa maakunnalle maksetaan passiivitilanteesta, ei motivoi maakuntia panostamaan vaikeasti työllistyvien palveluihin. **Maakunnille pitää asettaa vahvemmat kannusteet työllisyydenhoidon ja aktiivisen työvoimapolitiikan toteuttamiseen.**

Esityksessä tuodaan esille, että TEM seuraa työllisyyskehitystä ja palvelujen saatavuutta valtakunnallisesti ja maakunta omalla alueellaan. Jos maakunnan työllisyystilanne tai palvelujen saatavuus poikkeaisi merkittävästi muista maakunnista tai maakunnan eri osien kesken, valtio ja maakunta neuvottelisivat tarvittavista toimista ja niiden edellyttämistä resursseista. Epäselväksi kuitenkin jää, mitä tämä merkitsee käytännössä, ja millaiset mahdollisuudet valtiolla on ohjata maakunnan toimintaa. **Palvelukriteerien ja -vaatimusten asettaminen tukisi ohjausta ja sitä kautta tarpeisiin vastaavien palveluiden riittävää järjestämistä.**

Järjestäjän ja tuottajan roolit sekoittuvat

Kasvupalvelu-uudistuksen tavoitteena on avata TE-palvelut markkinoille ja irrottaa niihin liittyvät palvelut julkiselta järjestäjätaholta. Kyse on merkittävästä toimintaperiaatteen muutoksesta, yksityistämisprosessista, jossa **järjestämisvastuuta ja viranomaisvastuuta siirretään yksityisille toimijoille.** Esityksessä **järjestäjän ja tuottajan tehtävät ovat sekoittuneet**, ja se hämärtää järjestäjän roolia. Prosessin hallintaa ja kokonaisvastuuta palveluprosessista ei TPY:n näkemyksen mukaan tule ulkoistaa palveluntuottajille, vaan se tulee aina säilyttää julkisen sektorin tehtävänä. Esityksessä maakunnalla on harkintavalta päättää, mitä palveluja tuottaa itse ja mitä ostaa markkinoilta. Tämä ei kuitenkaan ole riittävää. Erityisesti **palvelutarpeen arviointi ja palveluohjaus tulee olla järjestäjän tehtävänä eli viranomaistehtävänä**, muutoin vaarannetaan sekä asiakaslähtöisyys että kustannustehokkuus.

On huomattava, että **TE-palvelut ollaan siirtämässä markkinoille jo ennen maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloa**. Vireillä olevalla lakimuutoksella julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettaisiin niin, että **palveluntuottajilta voitaisiin hankkia järjestäjän vastuulle kuuluvia palveluprosesseja**. TPY peräänkuuluttaa, että prosessin omistajuus tulee säilyttää julkisella toimijalla. TPY on lakiesitykseen liittyvässä lausunnossaan todennut, ettei se kannata esitystä: se pitää palauttaa uudelleen valmisteltavaksi.

Markkinoiden toimimattomuuteen liittyvät ongelmat

Yhdistys pitää hyvänä, että esitys mahdollistaa maakunnan palveluiden tuottamisen omana tuotantonaan. Maakuntien on kuitenkin tällöin erotettava toisistaan järjestäminen ja tuottaminen. Toimiessaan kilpailutilanteessa markkinoilla maakunnan tulee yhtiöittää toimintansa. On huomattava, että kokemukset vastaavanlaisten tilaaja–tuottaja-mallien toimivuudesta ovat heikkoja, ja malleista on pääosin jo luovuttu. Kasvupalvelu-uudistus rakentuukin ennen kaikkea markkinaehtoisuudelle ja kilpailullisuuden kasvattamiselle.

Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksia perustellaan hajauttamiseen liittyvillä eduilla, joina nähdään paikallistuntemuksen lisääntyminen ja suurempi todennäköisyys paikallisten innovaatioiden hyödyntämiseen. Yksityiset toimijat eivät kuitenkaan halua luovuttaa konseptejaan ja tietojaan kilpailijoiden käyttöön. On myös todennäköistä, että palveluntuottajiksi valikoituvat valtakunnallisesti toimivat suuret palveluntuottajaketjut, joilla ei paikallistuntemusta ole. Voidaan olettaa, **ettei kilpailua ja toimivia markkinoita synny ainakaan kaikille alueille ja kaikkiin palveluihin**. Markkinoiden keskittyminen voi käytännössä johtaa **ei-toivottuun yksityiseen monopoli- tai oligopolitilanteeseen**, jolloin toiminnan kustannustehokkuus on kyseenalaista.

TPY korostaa, että markkinaehtoisessa toiminnassa riskinä on myös yksityisten palveluntuottajien toteuttama **kermankuorinta.** Vaarana on, että palveluntuottajat voiton maksimoimiseksi hakevat nopeita ratkaisuja ja **keskittyvät kevyimmällä tuella eteenpäin pääseviin kohderyhmiin kasvukeskuksissa**. Riskinä voidaan nähdä, että **palveluihin muodostuu puutteita sekä alueellisesti että palveluvalikoiman kattavuuden osalta.** Tämä tuottaa pitkällä tähtäimellä kustannusten kasvua ja vähentää sekä työttömien keskinäistä että alueellista yhdenvertaisuutta.

TPY katsoo, että **markkinoiden muodostumiseen ja toimivuuteen liittyvät merkittävät haasteet ja riskit eivät tue uudistuksen onnistumista.** Markkinoiden toimivuuden kannalta kriittisiä tekijöitä ovat varsinkin etäisyydet ja asu-

tustilanne sekä työttömyyden rakenne ja eri kohderyhmien tarpeet. **Haasteet ovat erityisen suuria vaikeasti työllistettävien ja monialaisia palveluja tarvitsevien kohderyhmien kohdalla** sekä pitkien etäisyyksien harvaan asutuilla alueilla. On huomattava, että **esityksen vaikutusten arvioinnissa esille tuotujen kansainvälisten laajojen ulkoistamisten vaikutukset ovat joko ristiriitaisia tai suhteellisen kielteisiä.** Kansainvälistenkään kokemusten perusteella ei voida vetää johtopäätöstä, että esityksen mukainen laaja yksityistäminen olisi kustannustehokasta, vaikuttavaa tai tarkoituksenmukaista.

Palveluiden yhteensovittamisen haasteellisuus monituottajamallissa

Maakunta-, sote- ja kasvupalvelu-uudistukset tarjoavat periaatteessa monia mahdollisuuksia palveluiden yhteensovittamiseen. **Monialaisen palveluintegraation toteuttaminen on käytännössä hyvin haasteellista esityksen mukaisessa kilpailullisessa monituottajamallissa**, **jossa monet eri yksityiset palveluntuottajat vastaavat sekä palvelun järjestäjälle kuuluvista tehtävistä että palveluprosessin eri palveluista**. Esityksessä todetaan, että maakunnan ja palveluntuottajan on huolehdittava siitä, että asiakas saa palvelut tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena ja asiakas ohjataan tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin. Tämän toteuttaminen markkinaehtoisessa järjestelmässä vaatisi kuitenkin merkittäviä resursseja palvelukokonaisuuksien koordinointiin, eikä ole todennäköistä, että resursointi tulee vastaamaan tarpeisiin. **TPY on huolissaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien ja monialaista tukea tarvitsevien palveluketjujen eheydestä ja palvelukokonaisuuksien toimivuudesta.**

Palveluiden yhteensovittamiseen ja palveluketjuihin liittyy myös kysymys tulosperustaisten palvelujen palkkioiden määräytymisperusteista ja eri palveluntuottajien saamista korvauksista konsortiorakenteissa. **Työpajojen toimintaedellytysten kannalta on olennaista saada asianmukainen korvaus konsortioille rakentuvissa tulosperustaisissa palveluissa**, joissa pääpalveluntuottaja on yksityinen yritys. Ei ole myöskään tarkoituksenmukaista, että yksityinen toimija ohjaa asiakkaansa työpajalle ja saa tästä palkkion – työpajat vastaavat tällöinkin perustehtävänään varsinaisesta ohjauksesta ja vaikuttavuutta tuovasta valmennuksesta.

Esityksessä käytetään Ohjaamoja esimerkkinä tavasta yhteensovittaa palvelut. On kuitenkin huomattava, että Ohjaamojen saavutettavuus on rajattua: niitä on pääasiassa maakuntakeskuksissa ja muissa suuremmissa kaupungeissa, ja ne suunnattu vain alle 29-vuotiaille nuorille. Työpajat toimivat Ohjaamoja alueellisesti huomattavasti kattavammin yli 90 % Suomen kunnista. Lähipalveluja tarjoavien **työpajojen on ajateltu jatkossa täydentävän osaltaan Ohjaamo-verkostoa etenkin pienemmillä paikkakunnilla,** missä nuorille on tarjolla muutoin vähän tai ei lainkaan muita palveluita. Tämä ei kuitenkaan toteudu, jos työpajojen toimintaedellytyksistä ei huolehdita osana maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksia. Olennaista on myös, että nyt **TYP-toiminnassa rakennetut hyvät monialaisen yhteistyön käytännöt saadaan jatkossa hyödynnettyä**, eikä toimivaan palvelukonseptiin liittyvää tietotaitoa hukata toimintaa alas ajettaessa.

Kuntien ja niiden sidosyksiköiden rooli vahvemmaksi

Vaikuttavien ja kustannustehokkaiden kasvupalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa olennaista on maakuntien ja kuntien välinen yhteistyö. Kasvupalveluissa tulee rakentaa **maakunnan kasvupalvelutehtäviä ja kuntien elinvoimatehtäviä sekä eri palveluita yhdistäviä ja toisiaan tukevia kokonaisuuksia ja palveluprosesseja**.

Esityksen mukaan kunnat tai niiden sidosyksiköt eivät kuitenkaan voisi toimia kasvupalvelujen tuottajina kuin markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden kautta. Kuntien rooli työllisyydenhoidossa ja siihen liittyvässä yhteistyössä jää hyvin ohueksi: kuntien merkittävää palveluntuotannon potentiaalia ei hyödynnetä riittävästi. Ilman kuntien ja niiden sidosyksiköiden panostusta kasvupalveluissa ei tulla pääsemään tavoitteisiin. TPY on sitä mieltä, että **maakunnilla tulee olla oikeus siirtää kasvupalvelujen järjestämisvastuuta kunnille**. Myöskään **kuntien sidosyksiköitä ei tulisi poissulkea** maakunnan palveluntuottajien piiristä. Kuntien ja niiden sidosyksiköiden palveluntuotanto olisi **tarkoituksenmukaista etenkin heikossa työmarkkina-asemassa olevien ja monialalaisia palveluita tarvitsevien kohderyhmien osalta.** Myös allianssimallissa tulisi olla mahdollista, että maakunnalla ja kunnalla olisi yhteisesti sovittu järjestämisvastuu, jolloin kuntien ja niiden sidosyksiköiden olisi mahdollista tuottaa kasvupalveluja. Nyt

allianssimalli ei mahdollista kuntien palveluntuotantoa kuin markkinapuutetilanteessa. **Jos kunnilla säilyy vastuuta työmarkkinatuen rahoituksesta, tulee niillä vastaavasti olla myös vaikuttamismahdollisuudet ja mahdollisuus kasvupalvelujen tuottamiseen.**

TPY nostaa esiin myös, että tällä hetkellä työpajojen yleisin palvelu on kuntouttava työtoiminta. Jatkossa kunnalliset työpajat eivät enää voi tarjota maakunnan järjestämisvastuulle siirtyviä sosiaali- ja terveyspalveluja, kuten kuntouttavaa työtoimintaa. Tämä **kaventaa merkittävästi työpajojen tarjoamaa palveluvalikoimaa ja heikentää niiden mahdollisuuksia tarjota tarpeisiin vastaavia palveluita**. On myös huomattava, että palkkatukea ollaan siirtämässä yhä vahvemmin yksityiselle sektorille, ja työkokeilun ehtoja on jo aiemmin tiukennettu olennaisesti**. Merkittävä osa työpajojen potentiaalisesta asiakaskunnasta ollaan muutoksen myötä jättämässä kokonaan työllistymistä edistävien palvelujen ulkopuolelle.**

Heikossa työmarkkina-asemassa olevien valinnanvapauden haasteellisuus

Kasvupalveluiden tavoitteena on edistää asiakkaan valinnanvapautta monituottajamallissa. Valinnanvapauden myötä myös heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevilta odotetaan omatoimisuutta ja aktiivisuutta palveluiden valinnassa ja niihin hakeutumisessa. **Vaikeassa elämäntilanteessa olevilla ei kuitenkaan usein ole resursseja arvioida omaa palveluntarvettaan ja toteuttaa aidosti valinnanvapauttaan.** On myös huomioitava, että haasteellisessa työmarkkina-asemassa olevien elämäntilanteet ovat mutkikkaita ja palvelutarpeet moninaisia. Valinnanvapauteen liittyvistä prosesseista ei tämän kohderyhmän kohdalla tule nopeita ja yksinkertaisia. Tukea tarvitsevien palveluntarvearviota, palvelun valintaa ja siihen ohjautumista ei voida jättää ainoastaan digitaalisten järjestelmien varaan.

Valmisteilla olevassa hallituksen esityksessä laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamisen kehittämispalveluista ehdotetaan, että työnhaku päättyisi tilanteessa, jossa työnhakija ei valitsisi palveluntuottajaa asetetun määräajan kuluessa siitä, kun hänet on ohjattu käyttämään valinnanvapauttaan. Tämä on kohtuutonta, jos valinnanvapauden käyttämisen ohjaukseen ja koordinointiin ei resursoida riittävästi. Oman elämäntilanteen kartoittamiseen ja **palvelutarpeen arviointiin sekä valinnanvapauden toteuttamiseen tulee olla saatavilla henkilökohtaista ja kasvokkaista tukea ja ohjausta.** Valinnanvapaudelle rakentuva järjestelmä sekä kasvokkaisten lähipalvelujen karsiminen ja palvelujen digitalisoiminen tulevat todennäköisesti pudottamaan eniten tukea tarvitsevia palvelujen ulkopuolelle ja sitä kautta lisäämään sekä työttömien että työvoimaan kuulumattomien määrää.

Esityksen mukaan palveluntuottaja voidaan velvoittaa tuottamaan informaatiota, jotta toiset palveluntuottajat voivat saumattomasti jatkaa palvelukokonaisuuksia. TPY on huolissaan **tietosuojan ja arkaluonteisiin tietoihin liittyvää yksityiselämän suojan toteutumisesta kilpailullisessa monituottajamallissa.**

Kasvupalvelut pääosin digitaalisina palveluina pudottavat palveluiden ulkopuolelle

Kasvupalvelujen todetaan esityksessä olevan pääosin digitaalisia palveluja. Digitaaliset palveluratkaisut voivat osaltaan lisätä palveluiden saatavuutta joidenkin – mutta eivät kaikkien – asiakasryhmien kohdalla. Työllistymisen tueksi tarjottavia käyntiasiointina toteutettavia palveluita ollaan karsimassa radikaalisti, **eikä esitys vastaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien ja monialaisia palveluja tarvitsevien tarpeisiin saada kasvokkaista, yksilöllistä ohjausta ja tukea työllistymiseensä**. Tämä **tulee pudottamaan runsaasti vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia palvelujärjestelmän ulkopuolelle**. Digitaalisuuden painottaminen vahvistaakin eriarvoistumista. Työpajakentällä on havaittu, että työpajapalveluihin ohjautumisen prosessi on monin paikoin hidastunut ja jopa pysähtynyt, kun TE-palveluita on digitalisoitu. Kasvokkaista palvelutarpeen arviointia tulee olla saatavilla riittävästi, ja sen on toteuduttava saavutettavana ja matalalla kynnyksellä.

Työttömyyden taustalla voi olla moninaisia tekijöitä, kuten tunnistamattomia oppimisvaikeuksia tai muita erityisen tuen tarpeita, joita ei voida tunnistaa digitaalisesti, ja joista työnhakija ei välttämättä itsekään ole tietoinen. Kaikilla ei myöskään ole riittäviä taitoja digitaaliseen asiointiin. **Aito monikanavainen palvelu takaa riittävät käyntiasiointimahdollisuudet ja tarpeisiin vastaavan yksilöllisen tuen.**